

Nr. 6

Mandag 13. februar 1950

4. årg.

Vår ære og vår makt

Av Erling Bjørnson

FORLEDEN BLE SENDT MEG et dansk strids-skrift «Thi kjendes for U-ret» av dr. phil Viggo J. von Holsten-Rathlou, og min takk til den danske forfulgte venn ble:

«VI NASJONALE, som ikke flyktet i farens stund, men ble i landet, til vern om våre institusjoner — må gi hverandre en slik broderhånd og hilsen, som Deres utmerkede bok bærer vitnesbyrd om.

Min hjerteligste takk!

NÅ BEGYNNER VAR TID, der sannhet og vilje skal avklede makthavernes humbug og løgn. Disse har kastet oss hansken i ansiktet, vi skal ta i mot den!

Vi skal bygge videre i samhold og tilslutning om en fast organisasjon, med moralsk tvungen kontingent — liten så alle kan yde. Det vil gi oss økonomisk makt og sosial innflytelse. Den vil styrke den enkelte, gi håp og kraft til kampen om full oppreisning. Ingen nåde — ingen bønn om tilgivelse, men stolt ferd skal skape den karakter, som sikrer oss seiren.»

Deres venn og kampfelle.

Erling Bjørnson

SLIK LØD MITT BREV SOM ET BUDSKAP fra kampfelle til kampfelle, slik jeg følte det like etter vårt samlende møte i Oslo medio oktober 1949. Og som en fanfare skal samlingens toner heve oss fra forsakt ensomhet til et sterkt samhold og bli den maktfaktor vårt store antall er. Bli den sterke organisasjon, krenket ære byr oss å følge. Bli et verdig medlem av våre slekters fortid og gjerning, og dermed vise samme mot til kamp mot makt og urett, som tidens styre har misbrukt den.

HAR JEG IKKE TALT PÅ ALLES VEGNE? Har vi ikke alle felles følelse av, at vår ære og samvittighet, nå byder oss å handle? Har man flere vitnesbyrd behov — enn dagens hovmot og fortsatt forfølgelse? Eller, er vi en pariakaste og ikke avkom av norske slekter, som intet tålte når ærens verd ble krenket?

Vi er nå i over 4½ år blitt knektet og hånet, blitt forfulgt og beløyet. Våre vitnesbyrd ved «rettsavgjørelser» er forvansket, forat nordmann skulle dømmes nordmann!

Det store særproblem!

Av Asl. Hauge

I en artikkel av Asbjørn Barlaup i «V. G.» den 7. januar i år er et avsnitt betitlet «Det store særproblem» hvor forfatteren bl. a. skriver:

«Det er ingen som helst tvil om at landssvikfangene representerer et ganske særlig problem innenfor vårt fengselsstell, så forskjellig fra alt annet vi er vant til, at almenheten neppe har vært istand til å oppfatte det. Landssvikernes innstilling til dagliglivets problemer, til borgerlig hederlighet, til alminnelige moral-spørsmål, til de hygieniske krav adskiller seg svært lite — eller nesten ikke — fra den tilsvarende innstilling hos frie mennesker.»

Disse ord hensatte meg fluk-sens til en av de trange solarme luftebåser på Bredtvedt fengsel en sommerdag i 1947. Foruten å være trange, var disse båser forsynt med høye plankevegger som vi fanger måtte klemme oss inn-til for overhodet å anamme en solstråle i de 60 minutter som karrig var oss tildelt.

Men la meg nå komme til saken, eller rettere til de høye plankevegger. Forpinte fanger fant en liten utløsning for sine sinn ved å gjøre korte notater på disse vegger. Og hin sommerdag slompet jeg bort i disse fynnord: Det er lite intelligent å være jøssing!

Jeg syntes den gang at ordene var for meget av det samme, men når jeg i dag — nær 5 år etter

Forts. side 4

Umenneskelig behandling på Ilebu i 1945

Etter en hard arbeidsdag ble fan-gene tvunget til straffeekseris.

Mens de «ålte» på maven over oppstillings-plassens pukksteinsdekke — ble det skutt på dem, og kulene for hvinnende over deres hoder

Fangene som så på og ropte «FY!» ble møtt med terrorskyting fra politisoldatene

DET FØRSTE RØMLINGENE GJORDE da de kom hjem, var å opprette konsentrasjonsleire rundt om i landet.

Vi vet hvem som ble puttet inn, og nå begynner vi også å se rede på hva som har funnet sted innenfor piggråden.

Til tross for alle de tragedier som er blitt utspilt i disse 25 —30 leirer, står nok Ilebu i en klasse for seg og utgjør et sær-søkt kapittel i det rettssvikherredømme makthaverne innførte.

På grunn av fangenes egne rapporter har vi allerede i de to siste nummer av «8. Mai» offentliggjort endel beretninger om forholdene på Ilebu, og i dag fortsetter vi med nye opplysninger om hjemmefronten og politisoldatenes grusomheter.

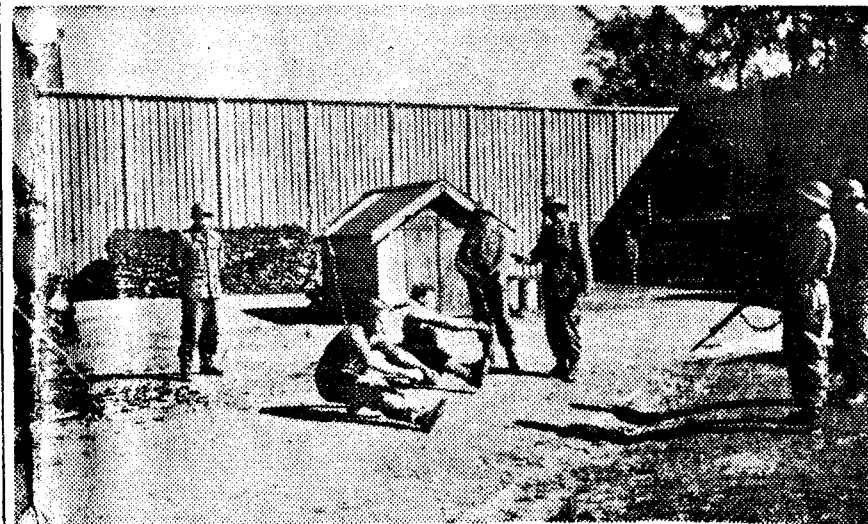
VI HAR ERFARING FOR AT ENDEL MENNESKER ikke liker disse avsløringer. Og blant de som synlig har gitt det til-kjenne ved å returnere «8. Mai», er endel stortingsrepresentanter. At de i dag ikke tåler å se sannheten skyldes selvsagt deres dår-lige samvittighet og manglende mot. De søker å unngå alt som kan forstyrre dem i deres søvn. Imidlertid akter vi på ingen måte å gi disse «folkets kårne» ro. De skal ikke få noen grunn til å unnskyldes seg med at de ikke har hatt kjennskap til all den grusomhet som «rettsoppgjøret» har ført med seg.

VI BENYTTER OSS HER AV

Gleditsch.

EN RAPPORT personalsjefen for Ilebu konsentrasjonsleir den 16. juni 1945 sendte til Fengselstyret gjennom direktør, major Helge

Av rapporten framgår det at 102 mann ble sendt avsted til Filipstad for å laste S-S «Malland»
Forts. side 4

MED GEVÆRER PASATT BAJONETTENE, står politisoldatene i ring om to varetektfanger, mens serajanten driver fangene i en umenneskelig straffeekseris. Bildet ble tatt i Trondheim kretsfangsels lufttegård i 1945.

Dødssyk fange måtte stå rett i en 8 timers appell på Ilebu

Han klarte ikke påkjenningen og døde

Fra 1945 til i dag har dagspressen frotset i skrekkskildringer fra okkupasjonstidens Norge.

Vi forsvarer ikke tyskerne handlinger på Grini eller andre steder. Terror og djevelsk behandling av mennesker enten det nå er tyskere, engelskmenn, russere eller nordmenn som utfører voldshandlingene fordømmer vi på det skarpeste. Men når grusomheten blir utført av landsmenn mot landsmenn i fredstid, da finnes ikke noen formildende omstendigheter. Og en slik situasjon har vi hatt her i landet siden 8. mai 1945.

Hendingen som står fullt på høyde med det som er skildret i de såkalte Grini-bøker, har funnet sted på Grini etter at det ble omdømt til Ilebu.

Det er her nok å nevne den 8 — otte — timers lange appell som fant sted den 8. juni 1945.

En av fangene var så sterkt angrepet av diarree at han ikke klarte å stå. Da en av politisoldatene oppdaget dette, kommanderte han den døds-syke mann å bli med. Fangen sa fra at han hadde ondt i magen, politisoldaten svarte, at det spilte ingen rolle. Den syke måtte være med, og han ble plasset på plattformen for an oppstillingsplassen, og der måtte han stå rett — resten av oppstillingen, som tilsammen varte omlag 8 timer. Den syke klarte ikke denne påkjenn-ning og han døde.

Dette er en av de mange grusomheter som makthaverne inntil i dag har latt passe-re upåttalt.

N.S. reddet store verdier for

bruk uten om alt som ble stjålet. Tall og med fordel

raktor vart store antall er. Bli den sterke organisasjon, krenket ære byr oss å følge. Bli et verdig medlem av våre slekters fortid og gjerning, og dermed vise samme mot til kamp mot makt og urett, som tidens styre har misbrukt den.

HAR JEG IKKE TALT PÅ ALLES VEGNE? Har vi ikke alle felles følelse av, at vår ære og samvittighet, nå hyder oss å handle? Har man flere vitnesbyrd behov — enn dagens hovmot og fortsatt forfølgelse? Eller, er vi en pariakaste og ikke avkom av norske slekter, som intet tålte når ærens verd ble krenket?

Vi er nå i over 4½ år blitt knektet og hånet, blitt forfulgt og beløyet. Våre vitnesbyrd ved «rettsavgjørelser» er forvansket, forat nordmann skulle dømme nordmann!

Begeret er fullt!

NA SKAL VI ALLE SAMLES I EN ORGANISASJON, gi hverandre hånden i ærlig og ubrødelig samhold og i ærens navn aldri svikte dette. Vår fortids vilje for kun å tjene vårt land, som dagens makthaverne har hånet og krenket, skal bli det bindeledd, som knytter oss alle sammen og det vitnesbyrd som viste vår ærlige vilje.

VAR KAMP ER IKKE RETTET MOT NOEN, men alene en (Forts. 4. side)

Lotten gikk berserkgang på llebu

Oppildnet politisoldatene til å skyte på fangene

Skjød hun mot en vergeløs mann som sprang for livet?

Det var nok ikke bare de mannlige «frihetshelter» som med liv og lyst deltok i menneskejakten i 1945.

Av en skrivelse fra personalsjefen på llebu til Fengselstyret, framgår det at det også fantes kvinnelige deltakere i jaktelskapet. Det heter således i nevnte skrivelse:

Kl. 21,55 den 16. juni 1945 kom to politisoldater fra Rikspolitiet, en hjemmefrontmann og en lotte ut av porten og stilte seg opp ved brakke 1, hvor de begynte en intens skytning mellom brakkene.

Lotten løp rundt hjørnene og vinket på vaktpostene og oppfordret disse om å skyte. Da hun løp nedover mot en av brakkene, fikk hun se noen fanger som hadde vært på W. C. og var på vei inn i brakken. Hun varslet postene som kom i firsprang og begynte å skyte etter fangene, mens de hele tiden ropte og skjeldte.

Noen av fangene forsøkte å rope tilbake, at de var syke i maven og at de hadde lov til å ferdes mellom brakken og latrinen. Vaktposten svar te med å skyte noen skudd mot dem.

Lotten hadde i mellomtiden stilt seg helt flat inn til en vegg. Hun tittet rundt hjørnet mot latrinen. Når det kom fanger ropte hun: «Nå kommer det flere — kom og skyte — — —!»

En fange som stod inne på rommet sitt og kikket ut av vinduet forteller, at han plutselig fikk se lotten heve armen i retning av en fange som løp fra latrinen mot sin brakke. Plutselig smalt to skudd, og det høstes som to skudd fra et småkalibret håndvåpen. All sannsynlighet taler for at lotten hadde revolver, og i sitt oppagiterte hat mot de mennesker som var underlagt lovløsheten, grep hun revolveren og skjød mot den vergeløse varetektsfange som sprang for livet.

Da makthaverne satte i gang massearrestasjonene, gjorde de det under påskudd av at det var for å beskytte de fengslede mot enhver overlast. Imidlertid viser denne hendelse som så mange andre —, hvordan myndighetene respekterte et gitt ord. Tuse ner og atter tusener av mennesker ble samlet sammen og overlatt til mennesker som var i stand til å utføre de grusomste handlinger.

uten utøsning for sine sinn ved å gjøre korte notater på disse vegger. Og hin sommerdag slompet jeg bort i disse fynnord: Det er lite intelligent å være jøssing!

Jeg syntes den gang at ordene var for meget av det sanne, men når jeg i dag — nær 5 år etter (Forts. side 4)

MED GEVÆRER PASATT BAJONETTENE, står politisoldatene i ring om to varetektsfanger, mens sersjanten driver fangene i en umenneskelig straffeekserals. Bildet ble tatt i Trondheim kretsfangels luftgård i 1945.

N.S. reddet store verdier for landet under okkupasjonen

Finansdepartementets oppgave av 17. juli 1945 er en uansvarlig sammenstilling av tall som gir et vrangbilde av de faktiske forhold

Men det er på dette dokument «rettsoppgjørets» menn har bygget det kollektive økonomiske ansvar

Våre norske rettslærde har som bekjent innført begrepet «kollektiv skyld» for NS-folk. Og på dette grunnlag er i tusenvis av NS fradømt sine formuer helt eller delvis.

Hva sier nå en av dommerne i Nürnberg-saken om begrepet «kollektiv skyld»? Jo, en justitiarius Curtis Shake, som for en tid siden avsa dom over en del funksjonærer fra I. G. Farbenindustri (de ble alle frifunnet) uttalte i domspremissene blant annet: «Det er selvsagt utenkelig at flertallet av tyskerne skulle bli dømt som skyldige i forbrytelser mot freden. Det skulle være ensbetydende med å fastsette en kollektiv skyld som ville få masseavstraffelse som logisk følge, en avstraffelse som man ikke har noen presedens for i internasjonal rett og ingen berettigelse til i forholdet mellom menneskene.»

Denne uttalelse av en høy rettslærd i Nürnberg-saken feller hermed en internasjonal dødsdom over rettsstatens framferd mot NS-folkene. Videre ville det være av interesse å få våre rettslærdes belæring om begrepet kollektiv skyld i forbindelse med de nå om dagen så omtalte menneskerettigheter.

Men la oss nå si at begrepet «kollektiv skyld» har sine forsvarere blant våre jurister tiltross all internasjonal rett og praksis. Vil da disse jurister forlange erstatning for en skade som ikke eksisterer annet enn i en opphisset befolknings villedede fantasi? Om nå forholdet var at istedet for å ha påført landet skade så har NS reddet store verdier for

landet. Hvorledes blir det da juridisk sett med den kollektive skyld?

I følge boken til Gustav Smedal «Patriotisme og Landssvik» har finansdepartementet ifølge et rundskriv av 17. juli 1945 foretatt en grov sammenstilling av de utgifter NS synes burde svare for. Ifølge dette dokument har NS kostet den norske stat vel 281 millioner kroner. Ved en analyse av dette dokument som domstolene har støttet seg til gjennom hele rettsoppgjøret, viser det

seg først at det er en summeringsfeil på kr. 600 000 i N. S.-folkenes disfavør. Videre er i regnskapet til arbeidstjenesten i alt 127 millioner oppført med bare utgifter. Det er ikke i oppgaven tatt noe hensyn til de svære verdier som A. T. har tilført landet gjennom veianlegg, dreneringsarbeid, nydyrking og skogkultivering. Heller ikke er det tatt noe hensyn til de realverdier som lå i de kostbare A. T.-anlegg med redskap, klær og utstyr som offentligheten har tatt i

Har landssvikpolitiet i Oslo laget oppkonstruerte siktelsler?

Usanne rapporter fra inn og utland — årsak til at mange er blitt arrestert

«8. MAI» LESERE HAR ETTERHVERT fått lese om Somdalens og andres samarbeide med landssvikpolitiet. Dette samarbeide — eller å bruke slike metoder er straffbart.

Det eneste landssvikpolitiet hadde anledning til var å avhøre dem som vitner.

Deretter skulle de mulige siktelsler som eventuelt framkom under avhøringen, forelegges den siktelsen ble rettet mot. Noe annet er i strid med påtaleinstruks og strpl. på tross av alle andre «bortforklaringer» og «smidige» omgørelser.

MEN ER SOMDALEN OG ANDRE som i det siste er trukket fram i «8. Mai» og i dagspressen forøvrig, bare isolerte tilfeller?

Sikkert ikke. Jeg kjenner til at det ved landssvikpolitiet i Oslo og muligens andre steder, er brukt de mest oppkonstruerte forsøk på å lage siktelsler. Jeg sikter til de såkalte «illegale meldinger» til inn- og utland og fra inn- og utland. Disse meldinger er undertegnet med et nr. og ofte ikke datert. Og det har vært umulig å få fram den eller de som på denne måte har vært den direkte årsak til at en er blitt fengslet.

SALEDES VET JEG MED BESTEMTHET, at det ved Kjæseter i Sverige også ble opptatt rapporter fra navngitte flyktninger, men at disse etter frigjøringen, har benektet å ha forklart seg som i meldingen angitt. Videre har jeg vært utsatt for under

av oppstillingen, som tilsammen varte omlag 8 timer. Den syke klarte ikke denne påkjenning og han døde.

Dette er en av de mange grusomheter som makthaverne inntil i dag har latt passere upåtalet.

bruk uten om alt som ble stjålet. Folk vil med forferdelse spørre: Kan sådant være mulig? Ang. bremsen på tyskernes pengesforbruk her i landet uttalte sjefdirektør Rygg i en kringkastningstale den 14. mai 1945: «Heldigvis ble man reddet for mange inngrep da tyskerne og NS stod mot hverandre.»

Videre er ifølge høyesterettssaken til minister Irgens bragt på rene at han reddet den norske hjemmeflåte da tyskerne ville ta den som prise. Flåten var på ca. 800 000 br. tonn og var lavt verdsett til 300 millioner kroner. Videre for å holde oss til store tall og en enkelt minister nemlig Blehr, så viste det seg at det norske importoverskuddet fra Tyskland pr. 30. april 1945 utgjorde 789 millioner kroner. Ifølge Smedals bok uttalte høyesterettsadvokat Øvergård som var Blehrs forsvarer under prosedyren: — «Dette importoverskudd betegner en nettogevinst for Norge fordi Tysklands clearingstilgodehavende fra okkupasjonstiden ikke blir tilbakebetalt av oss. Vi har unn-

(Forts. side 4)

fengselsoppholdet å bli forelagt siktelsler som er den rene usannhet, siktelsler som jeg senere ved å gjennomgå sakens dokumenter, ikke finnes i disse. Og det mest gemene ved dette er at det var en politimann ved landssvikpolitiet i Oslo, som stod bak dette. Landssvikpolitiets ledelse lot seg p. g. a. denne politimann, forlede til å holde meg fengslet.

DET BLE IKKE REIST TILTALE mot meg. Jeg fikk såkalt «påtaleunntatelse» og har mistet min stilling og alt annet som følger med å ha vært gjort til «landssviker». Justisdepartementet og Oslo Politikammer er skriftlig gjort kjent med foranstående. De samme instanser har heller ikke tatt noe hensyn til at jeg selv har framskaffet et omfangsrikt materiale om min positive innsats under okkupasjonen. Under etterforskningen har politiet ikke villet befatte seg seg med den.

En i Forbundet for Sosial Oppreisning.

Si ikke mere enn De kan forsvare, frk Parm

Av Astrid Moberg

Norsk Dameblad nr. 1 for 1950 inneholder blant strikkeoppskrifter og matoppskrifter også en «oppskrift» av fengselsdirektør frk. Margrethe Parm for fangebehandling. «Oppskriften» er gjengitt i intervju form. Det er sign. Margot L. i ovennevnte publikasjon som har intervjuet frk. Parm, som nytter høvet til å lafte sitt «syn» på «landsforrædernes». — Et syn som nå sies å være meget oppsiktsvekkende. Særlig oppsiktsvekkende er det å se svart på hvitt at de siste 10 års hendelser har gått frk. Parm hus forbi. — Hun er blottet for enhver forståelse av hva som er hendt her i landet siden 1940 og i særdeleshet har hun ingen anelse av den utvikling som har funnet sted siden 1945 — det vil si — dersom ikke intervjueren har tatt seg friheter med gjengivelsen av frk. Parmes uttalelser. Noen dementi har imidlertid ikke vært å se fra frk. Parmes side og en må derfor gå ut fra at frk. Parm godtar Norsk Dameblads uttalelser som sine egne. Hun må derfor finne seg i å bli imsegått på en del avgjørende punkter i sine «ideer» og sitt «syn».

Av intervjuet framgår at frk. Parm ikke har den ringeste anelse om hvilke mennesker hun har hatt i sin varetakt i den tiden hun har bekledt direktørstillingen ved Bredtvedt kvinnefengsel.

Intervjueren har festet seg ved «det vidunderlige humoristiske glimtet i blikket (frk. Parmes blikk), og frk. Parm svarer på intervjuerens spørsmål om hva hun anser har vært hennes største aktivitet ved arbeidet på Bredtvedt.

— Min humoristiske sans.

Ja, frk. Parm. At De har humoristisk sans skal være usagt. Jeg har ikke merket «det vidunderlige humoristiske glimtet» i Deres blikk. — Men la det være meg tillatt å mene at De i hvert fall besitter en meget barokk og grotesk form for humor. Det De karakteriserer som «humoristisk sans» vil jeg heller kalle kald kynisme.

Det følgende beviser etter min ringe mening tilfulle denne karakteristikk. Jeg skal gjengi ordrett etter Norsk Dameblad:

— Er det ikke vanskelig å forstå at unge kvinner kan være landsforrædere? spør intervjueren. Frk. Parm svarer: Jo, spør en dem om de ikke for-

misforståelser for å si det meget pent.

Det gjelder Deres «syn» på «landsforrædernes» hjem og det miljø de kommer fra. For mange gjelder det at de helt har manglet et hjem eller er vokset opp i et amputert hjem, sier De, formodentlig med det «herlig humanistiske» glimtet i blikket.

Det skulle være meget interessant å se Dem bevisse Deres påstande statistisk.

Men det skulle bli et vanskelig arbeid som jeg er overbevist om vil bli umulig å gjennomføre.

Riktigheten av Deres påstand kan nemlig ikke bevises fordi den er usann. Hvilke motiver har De for å komme med en slik påstand?

Hva vil De oppnå?

Deres uttalelser bør vel helst karakteriseres som «ubetenksomme».

I Deres lønnkammer vil De sikkert komme til et annet syn på «landsforrædernes» hjem og miljø. Kanskje De da også minnes Herrens bud: Du skal ikke bære falsk vitnesbyrd mot din neste!

Tenk på Deres «fanger» — en for en sett ett rødt kryss for hver som kom mer fra et «amputert hjem», sett to kryss for hver som «aldri har hatt et hjem». De behøver ikke være redd for å slippe ut blyanten. De får knapt bruk for den.

Tilslutt vil jeg minne om Deres uttalelser om at «det viktigste når en arbeider med lovovertredere, er å akseptere tillit».

Tror De at Deres uttalelser som er slett her, er egnet til å skape tillit?

For mange er De ikke noen «hvem som helst». Deres uttalelser blir betraktet som kommende fra «autoritativt hold».

Si ikke mere enn De kan forsvare overfor Gud og mennesker.

Det ventes av Dem at De dementierer de av Deres uttalelser som er slett her.

Velen til tillit og forståelse går bare langs sannhetens og kjærlighetens smale vei. Astrid Moberg.

«Agder Tidend»

går mot Bøygen og anmelder KVITTINGS bok

«ANGRER DU IKKE?»

Bladets litteraturanmelder skriver:

«Ovennevnte bok er en skildring i romanform av forhold under okkupasjonen.

Forfatteren må være en mann med god iakttagelsessevne og han er absolutt en utmerket stilist. Det er et fornøylig — om et til dels nokså makabert — bilde han gir av forholdene i den lille vestlandsby hvor alle kjenner hverandre.

Interessant — om ikke uten ironi — skildrer han forholdet mellom næringsdrivende av alle slag og okkupasjonsmakten. Han viser tydelig at det ikke var alle som hadde noen større rett til å kritisere da frigjøringen kom — det var tvertimot meget få. Det vil nok også bli historiens dom.

Det er når okkupasjonstidens historie skal skrives at bøker som denne vil få sin verdi.

For alle som vil forsøke å gjøre seg opp et objektivt bilde av krigstiden, er Birger Kvittings bok av betydelig verdi.»

Alle bestillinger sendes til «8. Mai», boks 41, Kristiansund.

Pris kr. 10,— pluss porto.

GRIPAR FORLAG

Oslo-journalist angriper rettsvesenet

«Norge har ikke den rettssikkerhet som vi burde ha i et demokratisk samfunn»

Journalist Jan Schjelderup-Mathiesen i «Morgenposten» møtte 13. januar i forhørsretten i Oslo til rettslig avhøring i forbindelse med et brev, som han hadde sendt til advokat Dorensfeldt. I brevet antyder han ifølge «Morgenbladet» at han sitter inne med opplysninger

om to nye, store skandaleaffærer i forbindelse med landssvikoppgjøret. Han er villig til å gi disse opplysningene til statsadvokaten så snart han er ferdig med gjennomgåelsen av en del dokumenter, skriver han i brevet hvor han samtidig hevder at «Norge ikke har den rettssikkerhet som vi burde ha i et demokratisk land». Det er statsadvokaten som har begjært rettslig avhøring. Han bad Schjelderup-Mathiesen meddele retten sine opplysninger. Denne innvendte at han ikke hadde fått tid på seg til å undersøke saken til bunns, men han kunne fortelle at den ene saken gjaldt Albert Weinert, sjefen for Sipos berømte «blomsterplukkere» som skjøt seg på Akershus. Schjelderup-Mathiesen mener å kunne bevisse at det var norsk politilapp

plaserte en mann ved navn Lorenz i Weiners celle for å lokke opplysninger ut av ham, og at de politifolk som gjorde dette nå satt i ledende stillinger innen politiet.

Schjelderup-Mathiesen svarte svevende på statsadvokatens spørsmål om han mente at «tysting», som brukes av politiet i alle land, er provokatørvirksomhet men hevdet at politiet ikke skulle ha lovet Somdalen straffelettelser hvis han ga opplysninger. Med sin uttalelse om rettsikkerheten forklarte Schjelderup-Mathiesen at han bl. a. skjøt til at politiets sambandsavdeling hadde smuglet brennevin inn til fangene på llebu under foregivende av at det kom fra Martha Steinsvik som ønsket opplysninger til en ny bok. Fangenes rapporter ble oppsluppet av politiet. Til dette svarte statsadvokaten at det var truffet forføyninger overfor de ansvarlige. — Schjelderup navnga en rekke politifolk som hadde vært med på dette, og på å arrangere rømminger fra llebu og som fortsatt sitter i sine stillinger. Han navnga også en del landssvikere som har vært brukt som provokatører

I en sirkulærartikkel i serien «Tidens Tanker», som offentliggjøres i høyrepressen, skriver res. kap. Alex Johnsen:

«Det som plner de forhenværende medlemmer av NS er hverken straffen eller pengeboten. Begge deler er i dag overstått, og svært mange har noenlunde den samme levestandard som før krigen. Når de allikevel har startet et helt landsforbund for sosial oppreisning, er det fordi de kjenner seg brennmerket ved landsvikstemplen og ikke vil ha det sittende på seg.»

Sannelig må det minst en prest til å skrive noe sådant, mens mere enn et halvt tusen politisk dømte ennå hen sleper sitt liv i konsentrasjonsleirer og på Akershus og mens dørene lukkes

De som jaget tyskerne ut av Norge Svensk-soldatene som ville sabotere 17. mai

Det har lenge vært stille om de såkalte «svenskssoldater». Det er likesom ingen lenger vil være bekjent av å ha vært med, og det kan vi forstå, når vi leser brev fra hin store tid. Vi har fått anledning til å gjengi enkelte avsnitt av et av disse brev. Det er sendt fra Ekersta 5. mai 1945:

Hallo kamerat!

Takk for brevet Ditt. Det er noe av det hyggeligste jeg vet å få brev. Angående den vindjakken Du skrev

Aksjetegningen

Hittil tegnet kr. 46 200,—
En godt spurt til — så
når vi kroner 50 000,—

midt for nesen på dem, som søker arbeid i sitt fag. Spør bare staten selv om dens stilling til tidligere lærere, prester, jurister og andre statstjenestemenn. Og levestandarden? De fleste NS-folk er stolte nok til ikke å prange med sin nød og tomme pengepung. slik som visse andre gjorde det under okkupasjonen og fikk i både pose og sekk. De karrer seg frem fra dag til dag og slenges ved hver anledning «landssvikere» i ansiktet. Er det så noe å undres over at de begynner å sette seg til motverge ved å organisere Forbundet for Sosial Oppreisning? Og at de samtidig gjennom sin presse avslører den humbug og det hykleri, som ligger bakom all den forfølgelse og alle de piner som de og deres pårørende har vært gjenstand for i samfulle fem år.

Det er mange som spør. Hvorfor satte ikke NS-folkene seg til motverge i 1945, da de tross alt hadde kort nok på hånden? Det er lett å svare på: — For det første gikk landet foran alt annet.

For det annet syntes de, at det var spilt nok blod takket være Londonregjeringens og uansvarlige instansers paroler. Og for det tredje var de mer opptatt av å gjøre rett for seg i de stillinger, som de i en hard tid hadde røkt med omhu. Det var det nasjonale offer de ga, mens de andre — tyskarbeiderne iberegnet — fant at nå var tiden inne til en generalprøve på gatens parlament, som ble arrangert av skjulte krefter, hvis opprinnelse vi begynner å ane i konturer. Dette er sannheten i korte trekk. Vi forærer den til pastor Alex Johnson og likesinnede.

Innkaldte som kommer nå er for det meste noe dritt. Det er karer som helle tia har unnlatt å møte op, men som nå når det er slutt vil ha uniformen for senere å kunne fortelle, at «det var oss som jagde tyskerne fra Norge». Det er bare berømte det meste. Slagsmål, tyll og tjurerl hører med til dagsordenen hos dem. Sammen med andre mennesker kan de ikke bo, derfor har de fått en brakke for seg sjøl.

Etter å ha skildret en fotballkamp

Fra vår utenlandspost —

«SOMETHING ROTTEN»

Den svenske sivilingeniør Erhard

ved å skje. To politiske ideologier

har delt kloden mellom seg, og en

teresse som et sluttlop i Derby.»

Den første av disse plater ble sendt

ke merket «det vidunderlige humoristiske glimtet» i Deres blikk. — Men la det være meg tillatt å mene at De i hvert fall har en Gjengetsbasisk og grotesk form for humor. Det De karakteriserer som «humoristisk sans» vil jeg heller kalle kald kynisme.

Det følgende beviser etter min ringe mening tilfulle denne karakteristikk. Jeg skal gjengi ordrett etter Norsk Dameblad:

— Er det ikke vanskelig å forstå at unge kvinner kan være landsforrædere? spør intervjueren. Frk. Parm svarer: Jo, spør en dem om de ikke forstår det nå, svarer de at de igrunnen aldri har tenkt på dette med fedrelandet. Mange har latt seg villedes av erotiske grunner, og tok de det første skrittet, var det ingen vei tilbake — så var gestapo der med truslene sine.

Da jeg leste dette slo det meg med det samme hvor sant det gamle ord er: «Det er ikke godt for mennesket å være alene.» Som frøken og speider-sjef kjenner vel frk. Parm meget lite til «erotiske grunner» skulle en tro.

Gå gjennom kartoteket Deres De frk. Parm, legg hånden på hjertet og vær oppriktig mot Dem selv! Hvor mange av de prektige mødre og hustruer som har måttet «sone sine straffer» i Deres fengsel, har latt seg villedes av erotiske grunner? Hvor mange av de idealtistiske unge pikene som fulgte i Henri Dunant's og Florence Nightingale's fotspor og reiste til fronten for å lindre lidelser og nød gjorde det av erotiske grunner? Hvor mange av fangene ved Bredtvedt har overhodet latt seg villedes av «erotiske grunner»? De bør svare på disse spørsmålene frk. Parm. Ingen av oss som har sittet på Bredtvedt vil ha dette stemplet på oss. Vi vil og vi plikter overfor oss selv å gjendrive Deres grusomme uttalelser m. h. t. vår moralskeandel.

Bare dette burde ha vært nok, men det er mere — meget mere. De sier at man av de unge har hatt godt av det regelmessige livet og den riske luften på Bredtvedt. Ja, her slår Deres «humoristiske sans» ut i full blomst. Luften river en i nesen. En skulle tro De mener at de unge burde takke Gud for at de har fått lov til å nyte det privilegium å være «gjester» ved Deres «helseheim» på Bredtvedt. Et fengselsopphold kan aldri være helsebringende hverken psykisk eller fysisk, enten det gjelder unge eller eldre. Erfaringene har vist at dette i særlig grad gjelder Bredtvedt kvinnefengsel.

Så kommer vi til en uttalelse som De er kommet med før, bl. a. i et intervju med Aftenposten. Fikk De ikke da mange beviser for at De mildest talt beveget Dem en smule ved siden av sannhetens smale vei. De fikk sikkert brever fra menneaker som oppriktig ønsket å korrigere Deres

overfor Gud og menneaker. Det ventas av Dem at De dementerer de av Deres uttalelser som er siteret her.

Velen til tillit og forståelse går bare langs sannhetens og kjærlighetens smale vei. Astrid Moberg.

«SOMETHING ROTTEN»

Den svenske sivilingeniør Erhard Fliesberg har i dansk «Information» fått plass for følgende spørsmål, som med noen omskrivning burde rettes også til den norske almenhet:

«Herr redaktør!

Danmark synes fortiden å være det eneste land på denne siden av jernteppet, der man fortsetter å damme og utfører dødsdommer — etter vår demokratiske tids mest underlige påfunn «lover med tilbakevirkende kraft».

Si meg, herr redaktør, hva kommer det seg av, at dette lille «yndige land» så hårdkokt fullfører et slik forferdelig bøddeloppdrag? Er det samme mentalitet nå som dengang prins Hamlet uttalte de bevingede ord: «There is something rotten in the state of Denmark.» — I håp om at dette lille spørsmål fra andre siden av sundet kan ha en liten tilbakevirkende innvirkning (eller skal vi kanskje si baklengs virkning) på bøddelyrket, tegner jeg for Deres medvirkning hertil

NYE PERSPEKTIVER

Den danske forfatter og tenker H. C. Branner har i dansk radio sagt noen ord, som vi gjerne vil bringe til våre leseres kunnskap:

Vi lever i en tid hvor politiske motsetninger og moralske konflikter er skjerpert inntil katastrofepunktet, og fra mange sider lyder ropet om en fornyelse av gudstanken. Men mennesket har lenge nok søkt sine guder uten for seg selv, diktet sitt eget begrensede og motsetningsrike vesen inn i dem og båret disse symboler forrest på sitt evlige korstog mot andre menneaker og andre guder, menneaket har lenge nok søkt i tid og rum etter det som ikke finnes i tid og rum, lenge nok gjort troen til en formålstrebbende ting og derved forfalsket dens sanne verdier. En ny religiøs tro må søke sine killder i mennesket selv.

Den engelske biolog Julian Huxley har forutsagt at en ny religiøs humanisme vil få avgjørende innflytelse på dannelsen av det kommende samfunn, skjønt den samtidig vil bli gjenstand for kjetterfølgelse fra den voksende statsmakt. Det er allerede tegn til at dette er

fått tid på seg til å undersøke saken til bunns, men han kunne fortelle at den ene saken gjaldt Albert Weimer, sjefen for Sipos berømte «blomstplukkere» som skjøt seg på Akershus. Schjelderup-Mathiesen mener å kunne bevise at det var norsk politi og

ved å skje. To politiske ideologier har delt kloden mellom seg, og enhver har travelt med å ta sitt parti. Men humanismen hører ikke hjemme i noen befestet leir. Med fare for å bli forhånet og forfulgt fra begge sider må han inn ta sin plass i ingenmannsland.

GRAMMOFONPLATENE FRA FANGELEIRENE

Nå da fornuften er i ferd med å vende tilbake, kan det ha sin interesse å trykke opp igjen en artikkel hentet fra Aftenposten i de hektiske maidagene 1945. Den handler om de tyske fangeleirer og skriver seg fra en Stockholms-korrespondanse:

«Selvom den kjennsgjerning, at den tyske riksregjering av humanitære grunner har besluttet å overlate til fienden leirene med allerte krigsfanger ved eventuelle tilbaketog, viser at alle de skrekkerberetninger som offentliggjøres i den allierte presse er blank propagandasvindler, så understrøkes dette ytterligere ved en beretning som sekretæren i det svenske YMCA (Kristelig forening for unge menn) offentliggjør i «Stockholms-Tidningen» om sine inntrykk fra disse leirer.

Den svenske representant for det internasjonale Røde Kors, Henry Søderberg, har besøkt en rekke fangeleirer og har funnet de tusenvis av britiske fanger, fra høyeste offiserer til menige soldater i beste velgående både åndelig og legemlig. Alle fanger var enig om at de var blitt korrekt behandlet, at pakken fra USA og Røde Kors var blitt dem tilstillet uoppholdelig og at legesynet var mønstergyldig. — Herr Søderberg kunne understreke sine inntrykk med over 50 grammofoonplater som han tok opp i leirene. Selv London Times må medgi at disse opptakelser rydder bort mange falske forestillinger om behandlingen av de britiske krigsfanger og skriver ordrett: «Med de internerte som hallomenn lærer man gjennom grammofoonplatene de forskjellige sider av leir livet å kjenne; religiøst arbeid, oppdragelse, musikk, underholdning, gartneri, leirjournalisme — ja endog gjennom føringen av et ping-pong-mesterskap som ble fulgt med like stor in-

teresse som et sluttlop i Derby.» Den første av disse plater ble sendt ut i svensk kringkasting, noe som imidlertid — etter hva man vil vite i Stockholm — har ført til en protest fra den britiske og den sovjet-russiske sendemann. —

Nå, snart fem år etter, leser man dette med en viss interesse. Det forklarer også litt av englendernes opptreden overfor sin slagne fiende, særlig når det gjelder soldatenes samkvem med den tyske befolkning, men her i landet er det nok fortidlig å slå på slike strenger.

EN KRAFTIG DUKKERT

En ålborger, Frede Jordan, tar i bladet «Information» kraftig til gjemele mot dansk presses opptreden under de politiske rettsforfølgelser og skriver følgende som også har sin gyldighet her i landet:

«Den danske presse av alle nyanseer og partifarger (Land og Folk unntatt) morer seg kostelig over «utrenskningene» i Ungarn, hvor de kommunistiske makthavere presterer «landsforrædere» på løpende bånd. Morskaper er lett forståelig.

Men den framkaller hos mange erindringen om de «glade» dager i 1945, da den samme presse moret seg nesten like så godt over de danske «landsforrædere», som man takket være de kommunistiske utrenskningsstraffelove med tilbakevirkende kraft — trakk inn for særdomstolene og på forhånd dømte — uten tilståelser av noen art.

Man kom altså ikke så langt i Danmark under utrenskningen, at man klarte å få fram tilståelser på løpende bånd. Ikke et eneste av de mange tusen ofre stod fram for dommeren og erklærte seg skyldig. Men pressens morskap over deres lidelser var ikke mindre av den grunn.

Det var også ubetalelig morsomt, at disse «landsforrædere», disse psykoper og undermalere, sto fram og erklærte at de hadde handlet i henhold etter de danske samfingsregjeringers anvisninger og anordninger, og at de hadde fulgt disse regjeringers anti-kommunistiske linje.

Nå morer den danske presse seg igjen, — men denne gang over de kommunistiske retts-utskelsler. Og

Det har lenge vært stille om de såkalte «svenskoldater». Det er likesom ingen lenger vil være bekjent av å ha vært med, og det kan vi forstå, når vi leser brev fra hin store tid. Vi har fått anledning til å gjengi enkelte avsnitt av et av disse brever. Det er sendt fra Ekerata 5. mai 1945:

Hallo kamerat!

Takk for brevet Ditt. Det er noe av det hyggeligste jeg vet å få brev. Angående den vindjakken Du skrev om, så er det ikke mulig å få rede på hvor den har tatt velen. Jeg var og snakket med brakkechefen, men det eneste han kunne fortelle var, at det var blitt bort 4 vindjakker på brakka på kort stund. Det ser ut til at det er en som har spesielt seg på vindjakketeyverler, som opererer her. Det kommer stadig en masse nye folk hit, de fleste kommer framleis fra Kjesäter, men også innkalte begynner å komme nå. De

Haagkonvensjonen gjalt under okkupasjonen.

De tyske rekvisisjoner var lovlige.

I en rettssak forleden i Trondheim ble det avsagt en dom som såvel pressen som «mannen fra gata» fant helt uforstående.

Hva var det nå saka gjaldt? Jo — to personer eide hver sin bil. Tyskerne rekvirerte bilene under okkupasjonen og satte dem i reserve. Da frigjøringen kom, stod framleis bilene i reserve, de var ikke blitt brukt. Nå mente eierne at tiden var inne til å få bilene tilbake. Det bemerkes at tyskerne tilbød betaling for bilene, men eierne ville ikke ha

det mest morsomme er at resultatet av disse utskelsler blir det samme — med eller uten tilståelser. Ofrene blir dømt og vandrer inn i konsentrasjonsleirene, hvis de ikke blir skutt eller hengt.

Men til denne morskapen er det dessverre få, som tenker på ofrenes lidelser — åndelig og legemlig.

Og politikerne, som etter okkupasjonen gjorde det straffbart å ha fulgt deres politikk under okkupa-med kommunisten... .. sjonen, vasker seg som Pilatus og sier: Hva er sannhet? Har vi kanskje ikke både i Paris og Strasbourg kjøpt drabelig for å få fornyet de menneskelige rettigheter, som vi her hjemme har trådt under fote sammen med kommunistene?

innkalte som kommer nå er for det meste noe dritt. Det er karer som helle tia har unnlatt å møte op, men som nå når det er slutt vil ha uniformen for senere å kunne fortelle, at «det var oss som jagde tyskerne fra Norge». Det er bare bermet det meste. Slagsmål, fyll og tjureri hører med til dagsordenen hos dem. Sammen med andre menneaker kan de ikke bo, derfor har de fått en brakke for seg sjøl.

Etter å ha skildret en fotballkamp skrives der videre:

Forøvrig var det dans om kvel-den, men all demonstrasjon var forbudt inne i leiren. Dessuten ble alle permisjoner inndratt, og da kunne vi heller ikke demonstrere utafør leiren som vi hadde planlagt. Vi kommer til å sabotere 17. mai, om vi framleis er her. Ikke en dritt skal skal vi stille istand. Så kan den høivelbårne hr. D. se, hvordan det er. Nå får du ha det bra — osv.

noe. Bilene var til ikke salgs. De framsatte så krav om å få bilene utlevert. Men så lett var det ikke. De to hadde ikke lenger noen eiendomsrettighet til bilene. Det var staten som eide dem. Noen utlevering kunne det derfor ikke bli tale om. Staten solgte bilene for et anselig beløp. Eierne framsatte krav om å få salgssummen utbetalt. Men det gikk ikke, pengene måtte gå i statskassen.

Eierne anla sak mot staten. Det måtte være helt opplagt at de vant, mente de. Dommen er altså nå falt. Staten vant. Eierne hadde intet å kreve. Basta.

Selve saken er kanskje ikke noe å hefte seg ved, men det noe å hefte seg ved, men det er begrunnelsen som er kommet så klart fram, den bør en merke seg. Den høge rett anfører at tyskerne i egenskap av okkupasjoner hadde lovlig rett i flg. internasjonale avtaler — bl. a. Haag-konv. — til å rekvirere biler, matvarer, hus, tonnasje osv. alt ettersom behovet var der, og biler måtte de ha i reserve til en hver tid.

Tenk at man er kommet så langt at selv retten anerkjenner

Forta. side 4

«8. MAI»

Kristiansund N.
Box 41Utgiver og redaktør
Nils VikdalForretningsfører
Per Kvendbø

Kontor: Fløyveien 25 — Telefon 1330

Abonnementspris kr. 12.— pr. år

Det store oppgjør

I den engelske trontaledebatt 1948 uttalte Winston Churchill: «Hevn er den kostbareste og mest langtrukne av alle tilfredsstillelser. Gjengjeldelse er den fordervelligste politikk man kan tenke seg. Vi bør slå en strek over fortidens forbrytelser og redaler og for vår egen frelses skyld vende blikket mot fremtiden».

Dette er både en stor krigers og en klok statsmanns ord, og vi tar dem som utgangspunkt, når vi fortsatt skal beskjeftige oss litt med justisdepartementets budsjettforslag for 1950—51. Som helhet kan man si, at budsjettforslaget fortsatt bærer preg av hat og hevnlust overfor NS-folkene — over dem som ble hjemme i nødens stund og tok vare på samfundets og folkets interesser.

Utenfor vesteuropaisk rettsoppfatning har Londonregjeringen og den etterfølgende A-regjeringen erklært at NS-folkene er solidarisk ansvarlig for eventuelle skader, som hjemmeregjeringen ved sine disposisjoner skal ha påført landet. I henhold til denne påstand er der så satt opp et mer enn tvilsomt tall på 281 mill. kroner. Med det som bakgrunn har så det politiske rettsapparat, som mange jurister har lånt seg til, inntil 1. desember 1949 idømt NS-folkene betor og erstatninger på i alt 258 mill. kroner. Av dette beløp har Erstatningsdirektoratets håndgagne menn til samme tid inndrevet 143 mill. kroner eller 57 pst. Ved årsskiftet har dette direktorat fått delvis nye innpiskere og kravbrevne hagler nu over NS-folkene sammen med skattekravene. Der skal øyensynlig skjæres inn til benet, men vi vil for alle tilfellers skyld gjenta vår advarsel fra tidligere om, at disse midler må forvaltes med den største forsiktighet, da den dag vil komme at et nytt regnskap skal gjøres opp.

Utgiftene til landssvikoppgjøret pr. 1. jull 1951 anslås til nær 150 mill. kroner med inntekter til samme tid på anslagsvis 172 mill. kroner. Om dette sier departementet, at om noen tror at disse tall kan veles mot hverandre, glemmer de, at de betor og erstatninger landssvikene idømmes mange ganger overstiges av de skader de har påført landet. Departementet understreker dette sterkt, fordi mange har hatt tendens til å ville se landssvikoppgjøret som en lønnende forretning! Summen av de økonomiske tap som direkte er påført staten og de uttellinginger som må foretas for å dekke skader og tap som landssvikene er ansvarlig for, utgjør mange ganger de beløp som de samme blir pålagt å betale, sier stataråd Gundersen iflg. bladet «Nidaros» 2. febr. 1950.

Overfor en slik argumentasjon står vi nærmest stum, og vi håper at anstendigheten i stortinget er så stor, at en eller annen tar bladet fra munnen og sier hr. justisministeren et alvorord. Vil man se regnskapmessig på det politiske rettsoppgjør, er det klart at det er en dundrende underskuddsforretning, men ikke på de premisser som justisministeren anfører. Den dag regnskapet foreligger vil det nok visse seg, at NS ikke har påført staten noe tap, kanskje heller tvertimot, og hertil kommer at det juridiske grunnlag for det solidariske-økonomiske ansvar er fullstendig svikt.

LANDSSVIKJUS.

Av høyesterettsadvokat Gustav Heber.

Før landssvikanordningen i London hadde rukket å kompromittere seg ved sine herostratiske landssvikanordninger, var ordet landssvik ukjent i norsk rett. Vi greide oss med begreperne forræderi, skattesnyteri og smugling samt skattekreveres underslag. Men for å kunne fiske i uklart farvann, fant landssvikanordneregjeringen det påkrevet å få rotet disse begreper sammen i en eneste stor sekk med utenpåskriften landssvik.

Siden har vi fått en egen landssvikjus, hvori påtalemyndighet, aktorer, forsvarere og landssvikdommere er blitt rene eksterter framfor alle Kongeriket Norges Høyesterett. Når det gjelder landssviksaker, har denne siste sine prejudikater i full orden. Men her reiser det det spørsmål, skal disse prejudikater ansees som prejudikater også i andre saker enn landssviksaker. Før var det aldeles sikker norsk rett, at unnlatelser kun var straffbare i de tilfelle, at lov uttrykkelig belø dem med straff, og at en handling først ble en forbrytelse, når positiv lov belø den med straff. Dette doserte i hvert fall i sin tid Hagerup, og ingen senere strafferettsjurister sees å ha tatt avstand fra denne lære.

At medlemmer av en forening eller et politisk parti skulle ha noe som helst ansvar for styrets handlinger var tidligere noe som var helt ukjent. Hvis et ubestemt

og uoverskuelig ansvar på den måte skal kunne oppstå for alminnelige foreningsmedlemmer, vil forstandige slike melde seg ut av alle sine foreninger, og disse vil etterhånden måtte gå inn på grunn av mangel på medlemmer.

Hvis folk skal kunne gjøres personlig ansvarlig for skade, som de overhodet ikke har forvoldt, og som dessuten ikke var forutseelig, eller hva man tidligere for stod ved adæquat, vil rettsforholdene her i landet bli ganske kaotiske.

Det er derfor på tide at vi får satt landssvikjussen på plass, og det, som her er først og fremst påkrevet, er å få slått fast, at prejudikater i landssviksaker ikke kan benyttes som prejudikater i andre saker.

Det utkreves ikke mere hertil, enn at alle respektable norske jurister, som anser sitt fag for å være noe mere enn et håndverk, bur enge om i all stillhet å droppe hele landssvikjussen og med den alle landssvikprejudikater. Da først kan det bli levelige vilkår her i landet, men inntil da svever der et Damoklessverd over hver manns hode. Dette bør helst skje i stillhet, for landssvikanordningene har kompromittert oss som jurister i den grad, at vi helst ikke bør vaske dette skitten linnet i fremmede juristers påsyn.

Oslo, 2. februar 1950.

Rettsoppgjøret og Røde Kors

Da det har ført mange tildels hårde dommer over både læger, medisinere og sykepleieraker for å ha hjulpet syke og sårede soldater — må man uvilkårlig spørre om det «Norske Røde Kors står tilsluttet det «Internationale Røde Kors» i Geneve. Og hva med Røde Kors slagord: «Vi har ingen fiender»?

I boken «Den barmhjertige Samaritan» skrevet av Max Huber, president for det Internationale Røde Kors står der i innledningen:

«På grunn av at Røde Kors i alle tider har og må være absolutt politisk og religiøst nøytralt, hersker i enkelte kretser den oppfatning, at det har sine egne idealer og på sett og vis stiller seg likegyldig overfor kristendommen. «Etter samaritansk eksempel

hake, sosiale og religiøse fronter med like stor glede».

På side 17: «I. eks. i Røde Kors, hvis oppgave det er å hjelpe enhver som er i nød enten det er venn eller fiende».

På side 22: «Etterhånden ble Røde Kors mer og mer bevisst nøytralt i politiske, sosiale og religiøse spørsmål».

Side 29: «Hovedsaken er at hver enkelt av dem alltid er rede å hjelpe over alt, hvor hjelp trengs».

Side 50: «Slik må det også være. — Røde Kors skal holde seg langt borte fra alt som smaker av politikk for med desto større kraft å kunne gå inn for det som er dets egentlige oppgave, ved å la seg besjele av en vilje til å hjelpe, som går så langt, at den endog

REFLEKSJONER

VI SKAL IKKE SKRIVE OM POLITIKK. Neida. Men Oksvik frister oss. Han sa forøvrig i det bedrøvelige Oslo studentersamfunn 28. januar 1 år, at «klipp kan stadig bli foreldet» — det er Dagbladets referat, så vi tar forbehold — men ennå en tid står han vel ved, hva han forleden dag skrev i noe som heter «Romsdals Folkeblad» om stortinget og besettelsen av komiteene. Vi siterer:

«Riktig nok er kommunistene usynlige, men til gjengjeld framtrer Arbeiderpartiet så meget sterkere i bildet, så jeg fastholder min bemerkning umiddelbart etter valget, at vi har lukket filialen og utvidet hovedforretningen.»

Det får oss til å minnes noen ord fra det engelske konservative valgmanifest: «Sosialismen betegner det dårligste vern som tenkes kan mot kommunismen.» Det er ikke så aller verst sagt av konservative og inneholder en stor sannhet. Vi har nemlig alltid ment, at radiocharmeren Einar Gerhardsen og hans nærmeste krets er små Kerenskier, og vi godtar herr Oksviks ord, bare med den forskjell, at A-partiet er filialen og at kommunistene — selvom de hadde «bare» 100 000 stemmer ved siste valg — bestyrer hovedforretningen. Vi sier uttrykkelig bestyrer, for hovedledelsen ligger langt lenger øst. Men å få folk til å forstå det er mer enn vanskelig. Da er det lettere å få dem til å bite på alt det som føres i marken om de tidligere NS-folk. Slik er det nå engang med propagandaen.

I DENNE FORBINDELSE må vi unde oss den fornøyelse å sitere den respektløse ordekvilibrist Helge Krog, som i Dagbladet 30. januar skriver:

«Jeg er overbevist demokrat, følgelig en motstander av allslags «folke-demokrati». Jeg tror på den vesteuropeiske livsform, dens muligheter for å utvikle demokratiet, i bredden som i dybden. Men det forplikter meg ikke

Side 59: «Her er vi ved noe av det viktigste i alt Røde Kors-arbeid. I alle land må Røde Kors stå som selve symbolet på uegennyttig hjelpesamhet. Nettopp i de tilfelle hvor en Røde Kors forening tar fatt på løsnings av oppgaver, som ikke direkte fremmer landets nasjonale interesser, ja, som kanskje går tvers av stemningen og innstillingen i folket, — nettopp da virkeliggjør den Røde Kors tanken og løftes opp på ett høyere plan. Dette er i virkeligheten bare en

til å mene at politikerne i Østeuropa savner alle menneskelige egenskaper — jeg antar at de i all bedrøvelighet ligner på våre egne, Hambro for eksempel, eller Tranmæl, blandingsprodukter. Det er ikke rimelig å gå ut fra at alt som foregår bak jernteppet er systematisk nederdrekthet. Det er dumt å tro det. Men det later til at Øverland tror det. Og Berggrav jo, nei, Berggrav!»

NA VAR DET IKKE VAR MENING å beskjeftige oss med den ulykkelige biskopelige velervordighet, det gjør andre bedre eller verre ettersom man tar det, men sitatet ble ikke helt uten dette. Hva vi ville hette oss ved, det er svart og hvittpropagandaens feilskudd. Og denne vår mening får sin konstatering i herr Oksviks ordbilde om filialen og hovedforretningen. Det er bare partifanatikerne, som hevder noe annet. Vi, som er frarøvet våre borgerlige rettigheter og er fra «dårlige hjem» for å tale med den allerkristelige fangevokter, frk. Margrethe Parm, ser dette klarere, fordi vi ser det i det upartiske perspektiv. Derfor vil vi ha et ord med i laget tross alt.

Hvor naive er ikke vi mennesker — selv englenderne. For bare et år siden kunne optimistiske laktikere som bevis for vesttyskernes avstandtagen fra tidligere tiders nasjonalisme anføre ganske imponerende opplagstall for den engelske militærregjeringens blad med det betegnende navn «Die Welt». Bladet, som dengang hadde et opplag på ca. 1 million, ble ledet av et firemannsråd på to englendere og to tyskere, (Quislinger kalte tyskerne de to siste). Nå har bladet pådratt seg ren-tyskernes harme, fordi det forsvarte Englands demonteringspolitikk, som selvsagt er et utslag av mindreværdighetskomplekser overfor tysk «skill», og resultatet er, at opplaget er sunket katastrofalt og i dag befinner seg under 400 000. Utan sammenheng forøvrig må vi minnes de norske aviser, som holdt ut under okkupasjonen. De dolet og mangedoblet sine opplag og selvom de var under censur — slik som de tyske aviser fortsatt er det i dag, ble de lest og forstått. De ble vernet av erfarne pressemenn, som riktignok måtte gi visse innrømmelser til okkupasjonsmakten, men som allikevel hadde mot og vilje. Det var lett nok å skrive bladene til stans, men få fortsette å vurdere dem, som troste alt holdt det gående for lesernes og samfunnets skyld og som til takk for dette endte i de politiske sulteleirer. — Vi beavnte med å tale om navilvilt. Vi

belep som de samme bur pålagt a betale, sier statarad Gundersen iflg. bladet «Nidaros» 2. febr. 1950.

Gjennom en slik argumentasjon står vi nærmest stum, og vi håper at anstendigheten i stortinget er så stor, at en eller annen tar bladet fra munnen og sier hr. justisministeren et alvorord. Vil man se regnskapmessig på det politiske rettsoppgjør, er det klart at det er en dunderende underskuddsforretning, men ikke på de premisser som justisministeren anfører. Den dag regnskapet foreligger vil det nok vise seg, at NS ikke har påført staten noe tap, kanskje heller tvertimot, og her til kommer at det juridiske grunnlag for det soldatariske-økonomiske ansvar er fullstendig aviklende. Vi fristes til å oltene en så framrakende jurist som dr. juris Gustav Smedal: «Hele planen om å ødelegge NS-medlemmene ved store erstatningsansvar kan karakteriseres som det rene galmannsverk, hittet på en tid da fornuftige motforestillinger ikke gjorde seg gjeldende».

Det er lett å skjønne, at den regjering, som framseter slike påstander gjerne vil ha syndebukker for sine egne gjerninger, og det har forundret oss storligen, at det ikke er noen som våger å rope vakt i gevær overfor den ville jakt som A-regjeringen driver på vårt lands siste resurser. Her hjelper ingen Marshallhjelp, selv om vi får aldri så lang henstand med betalingen. Tenk bare på, hvorledes statsgjelden er øket siden fredens tider. De faste innenlandske lån er gått opp fra 748 mill. i 1938 til 3.865 mill. i 1948, og der oppgis en utenlandsk gjeld som er steget fra 654 mill. i 1938 til omkring 1.100 i 1949. Omregnet til dagens kurs er det omkring

Amerikaniseringen snart nådd toppen.

Monument over Roosevelt i Oslo.

Mannen som banet vegen for kommunismens store fremgang.

DER SKAL OM KORT TID under den iherdige amerikanisering, som foregår her i landet, reises et monument over president Roosevelt ett eller annet sted i Oslo. Intet mindre kan gjøre det. Det var jo ham, som vant krigen over Midt-Europa og la det øde. Det var han, som godtok Oder-Nisse-linjen, som med et slag skjøv bolsjevismens jern-teppe vestover og inn i et blomstrende kulturland. Men nå begynner glansen å gå av ham etterhvert som den historiske sannhet blir klarlagt. Hva begynner man ikke å si om hans fantastiske godtroenhet overfor Stalin f. eks. i Jalta, hvor han lot seg snyte opp i stry og dermed la grunnen til kommunismens katastrofale framgang!

La oss bare ta for oss krigen i Østen.

SOVJET-SAMVELDETS krigs deltakelse i Japan varte bare noen få uker og hadde ingensom helst betydning for Japans nederlag, som var avgjort før Sovjet-Samveldet åpnet fiendtligheter. Men for dette fikk Stalin under møtet med Roosevelt følgende gaver: Det sydlige Sachalin, Kurilene, Mandajuria og

Lia-tung-halvøya med Port Arthur. Senere har Sovjet-Samveldet på egen hånd tatt alle de japanske anlegg i Mandajuria samt Nord-Korea. Og snart faller vel også Syd-Korea i Stalins turban som synes å ha plass for hele verden.

FOR EN LANGT MINDRE DEL av denne gevinst ville nok tidligere statsmenn i USA ha stellet og gått temmelig langt for å hindre en slik utvikling. Men nå ble alt dette på et brett lagt fram av den store president, som ble kalt «den siviliserte verdens leder», uten noen konstitusjonell rett til å gjøre det og uten at det amerikanske folk ante det. Men skaden er skjedd og verden er rystet i sine grunnvoller.

DETTE TRENGER SEG FRAM I TENKSOMME SINN nå når Roosevelt-monumentet planlegges. Vel har vi fått A-pakt, Marshallhjelp til gjennomføringen av statssocialismen og amerikanske militærmissioner, men det for dunkler ikke presidentens diktatoriske avgjørelser i Stalins selskap. Er dette demokrati, så Gud bevare oss og verden forøvrig for å få mere av det. For det vil bety verdens undergang.

Røde Kors slagord: «Vi har ingen fiender?»

I boken «Den barmhjertige Samaritan» skrevet av Max Huber, president for det Internationale Røde Kors står der i innledningen:

«På grunn av at Røde Kors i alle forhold er og må være absolutt politisk og religiøst nøytralt, beraker i enkelte kretser den oppfatning, at det har sine egne idealer og på sett og vis stiller seg likegyldig overfor kristendommen. Etter samaritansk eksempel yter Røde Kors hjelp til alle som lider, uten å spørre, hvem det er. Røde Kors tar medarbeidere fra alle poli-

Kors mer og mer bevisst nøytralt i politiske, sosiale og religiøse spørsmål».

Side 29: «Hovedsaken er at hver enkelt av dem alltid er rede å hjelpe over alt, hvor hjelp trengs».

Side 50: «Slik må det også være. Røde Kors skal holde seg langt borte fra alt som smaker av politikk for med desto større kraft å kunne gå inn for det som er dets egentlige oppgave, ved å la seg berøre av en vilje til å hjelpe, som går så langt, at den endog gjæder hans fiende. På den måten kan han bringe ett forsonende element inn i politikken».

1.600 mill. kroner. Som man vil forstå, kommer renter og avdrag på disse lån opp i henimot 800.000.000 kroner og da er det ikke å undres over, at skattetrykket blir hårdt. Og derfor må regjeringen ha syndebukker. NS-folkene er så lett å ta til, for de har jo hittil vært uten forvar og har hatt en propagandamessig opparbeidet opinion mot seg. Dertil kommer, at opposisjonen i Stortinget har vært lammet, delvis av fellesprogramets dåraktigheter, delvis av årsaker som unndrar seg alminnelig beskuelse i dag og ennå en tid framover. Men — som sagt — nu håper vi på, at det blir sagt grundig i fra i Stortinget at selv NS-folkene får et rimelig forvar. Det går nemlig an å narre folket både en og to ganger, men ikke bestandig, og når så narrieriet for alvor går opp for den store masse, da vil det ikke bli greit å være A-regjering på ruinhaugen. Da var Kerenski tross alt heldigere.

Oppgjør uten avlutning?

Av dr. juris Gustav Smedal

Under den diskusjon som før jul fant sted i Nationen mellom direktør Lorentz Vogt og høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup, ble spørsmålet om dommerhabiliteten også reist. Jeg vil da minne om en artikkel som professor Skeie skrev i Nationen 2. august 1945. Den het «Dommerhabilitet i landsviksaker».

Skeie trakk her fram to avgjørelser av Høyesterett som viste at en dommer var inhabil i en sak når han hadde deltatt i behandlingen av en sak som var av betydning for saken. Under henvisning til disse avgjørelser uttalte Skeie at daværende justitiarius Paal Berg var inhabil som høyesterettsdommer i landsviksaker. Han hadde nemlig vært med i et utvalg, som hadde gjennomgått bl. a. landsvikanordningen. Skeie fant inhabiliteten «innlysende».

Da Skeie skrev sin artikkel, var han tydeligvis ikke oppmerksom på at Ferdinand Schjelderup stod i samme stilling som Paal Berg. Også Schjelderup hadde gjennomgått landsvikanordning-

gen på forhånd, men dette ble neppe alminnelig kjent før i desember 1946. Se min bok «Patriotisme og Landsvik», side 171.

Til tross for at Schjelderup var inhabil, deltok han 9. august 1945 i Høyesteretts behandling av den såkalte Haaland-sak. Det var i den saken at Høyesterett avgjorde med 7 mot 4 stemmer at det alminnelige medlemskap i NS — d.v.s. medlemskapet som sådant — var blandede til fienden etter straffelovens § 86. Som bekjent bygger landsvikanordningen på denne rettsoppfatning. Og da Schjelderup hadde godtatt anordningen, hadde han allerede bundet seg til denne mening. Det er da klart at han i dette spørsmål ikke var hva man kaller en uhildet dommer. Han skulle ikke ha deltatt i avgjørelsen.

Ser man bort fra Schjelderups votum, kan man si at Høyesterett avgjorde det omtalte spørsmål med 6 mot 4 stemmer. Majoriteten var således særdeles knapp. Tenker man seg at én av flertallets dommere hadde sluttet seg til mindretallet, ville det

Side 59: «Her er vi ved noe av det viktigste i alt Røde Kors-arbeid. I alle land må Røde Kors stå som selve symbolet på uegennyttig hjelpevirksomhet. Nettopp i de tilfelle hvor en Røde Kors forening tar fatt på løsnings av oppgaver, som ikke direkte fremmer landets nasjonale interesser, ja, som kanskje går tvers av stemningen og innstillingen i folket, — nettopp da virkeliggjør den Røde Kors tanken og løstes opp på ett høyere plan. Dette er i virkeligheten bare en logisk utvikling av det prinsipp som lå til grunn for Genferkonvensjonen og som er kjernen i Røde Kors, nemlig at en, når det gjelder syke og sårede ikke skal skjelle mellom venn og fiende. Denne store oppgaven kan Røde Kors bare løse, når i alle land og i alle kretser den oppfatning er trengt igjennom, at Røde Kors midt i en verden av krig og vold og mistro representerer en fredet sone, et fristed for hjelpeviljen».

Side 61: «Røde Kors ser det slik, at hjelp framfor alt skal ytes der, hvor behovet er størst uten hensyn til motsetningsforholdet mellom de krigførende parter. Landets folkerettslige nøytraltet medfører ikke nødvendigvis, at hjelpeaksjoner skal fordeles på alle krigførende land så hvert av dem får en forholdsvise like stor del av

mangedoblet sine opplag og selvom de var under censur — slik som de tyske aviser fortsatt er det i dag, ble de lest og forstått. De ble varmt av erfarne pressamenn, som riktignok måtte gi visse innremmelser til okkupasjonsmakten, men som allikevel hadde mot og vilje. Det var lett nok å skrive bladene til stans, men få forstå å vurdere dem, som tross alt holdt det gående for leserne og samfunnets skyld og som til tross for dette endte i de politiske sulteleirer. — Vi begynte med å tale om nøytralt. Vi slutter dette avsnitt med å minne om det fornyingsdriets åk, som hviler over den norske presse i dag. Arme mennesker, begavede og i enkelte tilfeller talentfulle mennesker, som må arbeide under slike forhold. De, som slet seg gjennom okkupasjonens år, arbeidet for folket og fremtiden, idag allter pressens menn for fedren og bare

hjelpen. Røde Kors handler ut fra det prinsipp, at hjelp etter evne skal ytes så vidt mulig til begge krigførende parter, men forøvrig først og fremst der den er mest påkrevet, som samaritanen i lignelsen handler Røde Kors ut fra kjærlighet ikke ut fra forkjærlighet, det bringer ikke hjelp for å vise, at det holder med den ene eller annen side i en krig, den side av an-

ha blitt 5 stemmer for hvert standpunkt. Hertil kommer at man kan stille det spørsmål om også andre av flertallets dommere enn Schjelderup har vært trukket inn i arbeidet med landsvikanordningen. Har det i det hele vært et flertall av habile dommere for det resultat at det blotte medlemskap i NS var en overtrædelse av straffelovens § 86?

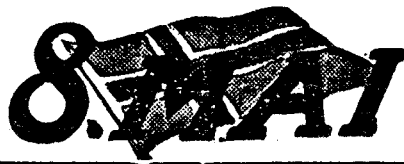
At resultatet er uriktig, er i dag — så vidt jeg vet — den alminnelige oppfatning blant landets jurister. Det var Høyesteretts mindretall, og ikke flertall, som hadde rett. Redaktør og overrettsasskferer H. Diesen skrev i Smaalenenes Amtstidende 26. november 1949: «Ingen nektern, moden og uhildet jurist vil i dag nekte at de 4 hadde rett. Men tusener er dømt i henhold til denne dommen». I Odelstinget nevnte Moseld 22. juli 1949 at det fortelles at en av de dommere som tilhørte flertallet, har erkjent at dommen er gal. (Forhandlinger i Odelstinget 1949, s. 662). I denne forbindelse kan også henvises til den i Nationen nylig omtalte ytring av statsadvokat Hafting at man «altfor lett» har identifisert landsforræderi med medlemskap i Nasjonal Samling. I Stockholms-Tidningen skrev redaktør Gun-

nar Müllern 30. november 1949 om de passive medlemmer av NS at de, «har altså blitt fosterlandstørrådere gjennom att in-te gora någonting, en uppenbar orimelighet».

Når det tales om rettsoppgjøret, er det ofte to ord man støter på. Det er ordene «verdig» og «verdighet». Justisminister Gundersen framholdt f. eks. i pressekonferansen om Somdal-affæren: «La oss prøve på også å avslutte rettsoppgjøret på en verdig måte.» Det er sikkert ingen som vil ønske noe annet enn at avslutningen i det minste må bli verdig. Men det verdige må bli være at våre statsmyndigheter åpent erkjenner de feil som er begått, og erklærer seg villig til å rette på dem. Blir det ikke gjort, vil dette oppgjør aldri få noen avslutning. Det må man være klar over. Da vil de motsetninger innen befolkningen som oppstod i okkupasjonsårene, og som er blitt utdypet ved det etterfølgende oppgjør, komme til å fortsette. Mange spør imidlertid: Har Norge råd til å holde gående en bitter strid mellom landsmenn i en tid da den internasjonale situasjon er så alvorlig som den er?

Gustav Smedal
i «Nationen» 3. febr.

AVERTER

ABONNER

Vår ære og vår makt —

(Forts. fra side 1)

relasjon av oss selv. Maktøverne har kastet oss hansen i ansiktet, og vi skal ta imot utfordringen. Det er den eneste stolte måte vi kan svare de usle sjele, som har våget å besudle vår nasjonale ære. Vi skal gjøre oss helt uavhengige — på alle tenkelige hold. Og arbeide oss fram til den folkeelite, som er vårt opphav. Bli en «stat i staten» — ved ærlige og åpne midler. Holde hodet høyt, som vår gode samvittighet tilsier. Helst melde oss ut av statskirken, hvor prestskapet mere har fulgt maktøvernes brutalitet, enn evangeliets bud om nestekjærlighet og forståelse. Her tales om å «vende tilbake til samfunnet» som det i dag styres. Her på har jeg forlenget svart: Aldri!

Er det noen som skal «vende tilbake» blir det de som har sviktet Grunnloven og landets rettssystem.

VAR ORGANISASJON MA BYGGES OPP I STERKE og bindende former. Det må ansettes våkne kvinner og menn i alle bygder og byer — til oppkreving av kontingenten og tegning av abonnenter til vårt blad. Gjerne bruke det samme utmerkede system som under NS. Gjerne bruke føreravnet isteden for det banale «formann».

ALLE MIDLER MA SAMLES i et permanent hovedkontor under forsvarlig sikkerhet og revisjon. Alt dette må på forhånd utarbeides av den komite Forbundet for Sosial Oppreisning nedsatte på møtet i Oslo den 15. oktober, og forelegges det møte som snart bør sammenkalles og organisasjonen få sin dyp.

INTET I DETTE MITT FORSLAG er av ny dato, er særlig mitt, omend det står for meg som den eneste vel, som fører oss sammen til makt og oppreisning. Den skaper ansvar og midler, en evig rindende kilde fra de tusender, og fører oss ut av tiggerveien til de enkelte. Skaper muligheter til snarlig hjelp til de mest ulykkelige, åpner veie for hjelp til selvhjelp. Og de som ikke direkte våger å stå i organisasjonen grunnet den terror dagens maktøvere har skapt, må i stillhet yte sitt bidrag. Og er der noen, som nøden nekter selv denne lille årlige skjerv, får andre hjelpe.

JEG HADDE TENKT EN ARLIG kontingent av 10 kroner, som blir en anseelig sum føler vi ansvar og samhold.

Nå gjelder det vår ære og vår makt, vår gjenreisning i tro og arbeide. Alle vi, som er «dømte»! Vi, som ville og mente det beste for land og folk gjør oss virkelig æresløse om vi nå svikter oss selv. Vi, som under okkupasjonen ikke flyktet fra land og vår gjerning, men tok de hårde byrder og ansvar, viste hermed noget i oss selv, en nasjonal holdning, som raker høyt over det vanlige. Nå kaller tiden på dette aktivum i trofast samhold. Og den fortælgelse vi led for personlig mot og selvstendig tenkning må bli kilden for den sterkeste samling vårt land har kjent.

Det gjelder vår ære og vår makt.

Erling Bjørnson

Umenneskelig behandling —

(Forts. fra side 1.)

Båten skulle laste 800 favner ved og være ferdig innen lørdag. Arbeidet måtte derfor forseses. Såvel skipets mannskap som andre uttalte sin uforbeholdne beundring for det arbeide som fangene

le dagen, og kun fått en halv liter tynn kalsuppe. Fangen anmodet politisoldaten om å utsette denne straffeeksersis etter tysk mønster, til fangene hadde fått hvilt ut etter den harde arbeidsdag. Anmodning

NS reddet store verdier —

(Forts. fra side 1.)

gått å betale denne saldo med realverdier og det vi har fått, har vi innvunnet fordi saldoen ikke blir betalt. — Han har oppnådd dette resultat i strid med den tyske politikk, som gikk ut på at clearingssaldoen skulle avvikles, og Norge tappes ytterligere ved eksport fra vårt land.

Videre reddet Blehr 250 000 radioapparater som Terboven hadde besluttet skulle sendes til Tyskland uten erstatning. Blehr slo fast at ingen vare kunne eksporteres uten lisens fra næringsdepartementet og han nektet lisens.

Slik kunne man holde på å regne opp, men det tjener til intet. Det all rettferdighet tilsier er at dette forhold blir grundig undersøkt av upartiske folk. Målet må være å finne fram til sannheten.

Slik som saken står i dag er vi NS-folk helt overbevisst om at vi tvert imot å ha skadet landet under okkupasjonstiden har reddet store verdier. Det dokument som rettsoppgjørets menn bygger sitt kollektive erstatnings ansvar på, nemlig rundskrivet av 17. juli 1945 — er likeså uetterrettlig og likeså graverende som hint dokument der Kongens tale i 1940 var forvrengt fra «det norske folks selvstendige liv — til

Det store særproblem —

(Forts. fra side 1.)

freden — leser om vårt fengselsstall og herr Barlaups store særproblem i anledning av NS-fangenes høye moral, må jeg slutte meg til hjertesukket på plankeveggen.

For som summen av det enkleste regnestykke 1 + 1 umulig kan bli 3, kan summen av ovennevnte dyder umulig bli — landssvik! Det er selvsinnlysende for hederlige mennesker ville aldri finne på å svike sitt land.

Jeg skrev til en redaktør i 1946 og ga ham den orientering at vi NS ikke hørte til blant skikken i det norske folket, men til eliten og da ikke minst nasjonalt sett

selvstendighetskrig». Dette dokument var også sendt som sirkulære til dommerne i 1946 som bevis for at landet var i krig etter 9. juni 1940.

Når det gjelder rettsoppgjøret i sin helhet så har vi mange ankepunkter som vi må og skal ha en upartisk internasjonal uttalelse om, nemlig:

1. Var Norge i krig med Tyskland etter kapitulasjonsavtalen med tyskerne av 9. juni 1940?
2. Er det overensstemmende med alminnelig rettspraksis at de passive NS-folk ble dømt etter provisoriske anordninger, mens tyskerarbeiderne som vitterlig forbrøt seg mot vår gamle straffelovs paragraf 86 ved å gå fienden tilhåndе gikk fri? Og stemmer dette med kravet til norsk lov om likhet for loven?
3. Er grunnlaget for det solidarisk-økonomiske ansvar forenlig med internasjonal og norsk rettspraksis?
4. Er det under oppgjøret tatt tilbørlig — eller i heletatt noe hensyn til lovens krav for subjektiv skyld, etter hvilket tiltalte må ha vært bevisst at han har gått fienden tilhåndе?
5. Har tvilen i noe tilfelle kommet tiltalte til gode i en landsviksak?
6. Har NS skadet landet eller har NS reddet verdier for landet under okkupasjonstiden?

Når vi har fått et upartisk og objektivt svar på disse spørsmål, blir det store spørsmål: Hva blir det så igjen av hele rettsoppgjøret?

Også en Valdresbonde.

Haagkonvensjonen —

(Forts. fra side 2.)

internasjonale lover og bestemmelser. I rettsoppgjøret hittil har det jo vært opplagt landssvik å komme inn på slikt som Haag-

Kolportører og selgere

søkes for meget aktuell bok om «rettsoppgjøret» Der reflekteres fortrinnsvis på personer der vil gå inn for salget, ikke bare for for tjenestens skyld, men av personlig overbevisning om den urett som er forøvd mot en så stor del av vårt folk. Vennligst oppgi referencer. Provisjonen er meget høy. Billett mrk. «For sannhet og rett nr. 24».

Tidl. N. S.

med eget firma i Oslo ønsker å komme i forbindelse med fabrikker, verksteder og hjemmeindustri for salg i Oslo og på Østlandet. Disponerer utbygget salgsorganisasjon med krefter som VIL arbeide — kontor og lager i byens beste centrum. Bill. mrk. «Samarbeide nr. 39».

Divaner

Bestillinger mottas på divaner, framstillet av førsteklases materialer. Kr. 130,— pr. stk. + frakt + etterkrav.

Kjell Wentzel-Larsen, Raufoss. Telefon 21 b.

brede lag» skjelt tyskerne (og NS) ut for tjuepak og gangstere, noe de off. myndigheter har vært skjønt enig i, — ja, i særdeleshet rettsapparatet. I dommen ang. de to bileiere blir det — som nevnt — tydelig understreket at okkupanten — og det styre denne godkjenner — har lovlig rett til sine disposisjoner.

Det sp. har man hittil med stor iver og nidkjærhet søkt å tåkelegge. Men alt kommer for en dag. Det var på høy tid forgrunnskudd. Det ble ikke mye igjen av rettsoppgjøret hvis folresten. Retsoppgjøret har fått et keretten og de internasjonale lover blir erklært gyldige, men det er jo det som er gjort.

Det tales og skrives så meget om «nordisk samarbeide». Sverige er som vanlig noe sein i tralten, men Danmark er med på notene. Det er snart ikke et felt hvor vi ikke kan få i stand et samarbeide med Danmark. Hvorfor ikke begynne først med rettsoppgjøret? Vi har mye å lære av Danmark i det stykke. Tenk amnesti for «landssvikere» for hver kongelig fødselsdag. Det sier ikke så litet. Etter grunnlovsfeiringen ble det også noe. Og det siste, — det ble likesom krona på verket — hittil i hvertfall: Danmark høgsterett har blankt frifunnet en del entreprenører som har bygget festningsverker for tyskerne for 52 millioner kroner.

To tidligere frontkjempere

25 og 27 år søker arbeid hvor som helst i landet. Gjerne i en småby. Ved arbeid utenfor Oslo må husrom skaffes. Energiske og pålitelige. B. m. Tilbud nr. 43.

Hushjelp

søkes av ingeniørfamilie i Kristiansund N. Gode betingelser. Bill. mrk. «Bare voksne nr. 44»

Frontkjemper,

29 år, ungkar, flere års praksis fra landhandel m/ post og d/s-eksp. Et år som bestyrer. Handelsbrev, førerkort, gode attester søker stilling. Alt har interesse.

Per H. Thommesen, Hell st.

Sveiser.

For dyktig ungkarssveiser er plass ledig fra 14. april 1950. Omlag 20 melkekuer og ungdyr. Melkemaskine.

Attestavskrifter, lønnsforlangende og andre opplysninger besendt til

Paul Sukkestad, Lena st., Ø. Toten. Telef. nr. 29 a, Ø. Toten

Leilighet søkes

Umenneskelig behandling —

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
Forts. fra side 1.

Båten skulle laste 800 favner ved og være ferdig innen lørdag. Arbeidet måtte derfor forseres. Såvel skipets mannskap som andre uttalte sin uforbeholdne beundring for det arbeide som fangene utførte. Lørdag middag ble det lovet fangene at de skulle få fri resten av dagen dersom de klarer å få båten ferdiglastet til bestemt tid. De ble også forespeilet at de skulle få bade.

Til tross for den ufullstendige kost fangene fikk, klarte de å få båten lastet til kl. 17. De ble deretter stilt opp på linje for å marsjere fram til sjøen for badning. Under badningen lyktes det en fange å rømme. Da dette ble oppdaget ble det stor ståhei.

Vi gjengir rapporten:

«Fangene ble stillet opp på linje kl. 18, og måtte stå i stram «Giv-Akt»-stilling til kl. 19.30.

Da de omsider ankom til Hebu fangeleir, ble de kommandert til oppstilling foran Hovedbygningen. Vakthavende sersjant delte dem inn i to grupper. Den ene gruppen ble overtatt av en politisoldat som straks kommanderte fangene til å springe en runde rundt oppstillingsplassen. Deretter ble de stilt opp foran Epidemisykehuset og kommandert til å «åle» seg på magen tvers over hele oppstillingsplassen der som kjent er fylt med pukkestein. En av fangene gjorde politisoldaten oppmerksom på at fangene hadde arbeidet hardt he-

ken tar nok andre foreninger seg av, men for å øve barmhjertighet mot lidende mennesker, uten hensyn til hvilken av de krigsførende parter som fortjener mest sympati, hvor begrunnet eller ubegrunnet en sådan dom over de krigsførende måtte være».

Ja, dette er i korthet noen utdrag av Max Hubers bok. Det forekommer meg dog, at behandlingen av våre ofervillige unge mennesker ikke faller i tråd med det Internationale Røde Kors regler.

Men så er det enda en ting, som er nødvendig å få klarlagt. Hvordan med de lærer, som under okkupasjonen behandlet tyske offiserer og soldater — visstnok ikke gratis. Er ikke det også da å «yte fienden bistand»? De er såvidt jeg erfarer «gode nordmenn» idag!

Likhet for loven!

le dagen, og kun fått en halv liter tynn kalsuppe. Fangen anmodet politisoldaten om å utsette denne straffeeksersis etter tysk mønster, til fangene hadde fått hvilt ut etter den harde arbeidsdag. Anmodningen ble møtt med en håndflir av politisoldaten, som svarte det var slik vi skulle ha det.

Endel fanger som hadde stått og sett på denne behandling som de arbeidstrette fanger på plassen ble utsatt for, protesterte høylytt med et samstemmig «FY». Politisoldaten åpnet da øyeblikkelig ild. Han sendte en serie kuler bortover hodene på fangene som lå på plassen.

Noen hjemmefrontmenn sammen med et par andre politisoldater, som stod oppe ved porten (portbrakken), sprang til og skjøt serier med skudd som hvinte over hodene på fangene og mellom brakkebygningene. De som lå på plassen påstår at de kan bevitne at det ble skutt i mannshøyde. Trefene på brakkeveggene latar heller ikke noen tvil tilbake i så henseende. Under ålingen over plassen besvimte en av fangene. En annen som var blitt kommandert i rett stilling med ansiktet mot veggen, mistet også bevisstheden. Flere av de andre fanger var også mer eller mindre utkjørt og halvt bevisstløse etter den sterke påkjønning ovenpå dagens harde arbeide.

En fange anmodet vakthavende sersjant som var kommet til, nok engang om å utsette videre straffeeksersis da guttene var sultne og sterkt medtatt av alt.

Men de ble nok engang kommandert på linje og marsj rundt plassen. Da de endelig ble demittert, ble de imidlertid straks av en annen politisoldat kommandert til å stå på linje i en halv time. Han ble gjort oppmerksom på at hans kollega allerede hadde demittert fangene, men han svarte at «det ga han fanden i».

«8. Mai»

Postgiro:
Kontour. 818 27

For den summen av det min-
leste regnestykke 1 + 1 umulig
kan bli 3, kan summen av oven-
nevnte dyder umulig bli —
landssvik! Det er selvsinnlysene
for hederlige mennesker ville al-
dri finne på å svike sitt land.

Jeg skrev til en redaktør i 1946 og ga ham den orientering at vi NS ikke hørte til blant skitten i det norske folket, men til eliten og da ikke minst nasjonalt sett.

Jeg tør anbefale vårt fengselsstell og vårt jøssingstell forøvrig herr Barlaup innbefattet, å lese dr. jur. Gustav Smedals bok — «Patriotisme og Landssvik». — Heri vil samtlige finne at hovedmotivet for vår innsats for land og folk var en brennende fedrelandskjærlighet. Da vil det store særproblem som plager dem nå, forsvinne som dugg for solen. Men et annet og meget alvorligere problem vil til gjengjeld oppstå for hver redelig leser, nemlig hvordan de kan gjøre godt igjen alt det vonde de har gjort mot gode landsmenn?

Asl. Hauge.

Også en Valdresbonde.

Haagkonvensjonen —

Forts. fra side 2.

internasjonale lover og bestemmelser. I rettsoppgjøret hittil har det jo vært opplagt landssvik å komme inn på slikt som Haagkonv. og folkerett. Men nå har altså pipa fått en annen lyd. I overnevnte sak var det en økonomisk fordel for staten hvis retten fulgte de internasjonale bestemmelser, det ble også gjort. Når de gjelder alm. NS saker, er det motsatte tilfelle. Da må man overse noe slikt som Haagkonv. da gjelder ingen internasjonale bestemmelser. Dommene er falt på «løpende bånd» — straff og inndragninger — og pengene går også da i — statskassa. Selve rettsbegrepet er som man ser tøyelig, man kan snu det etter som det passer. I fire år har presse og kringkasting og «det

for ikke begynne først med rettsoppgjøret? Vi har mye å lære av Danmark i det stykke. Tenk amnesti for «landssvikere» for hver kongelig fødselsdag. Det sier ikke så litet. Etter grunnlovsfeiringen ble det også noe. Og det siste, — det ble likesom krona på verket — hittil i hvertfall: Danmark høgsterett har blankt frifunnet en del entreprenører som har bygget festningsverker for tyskerne for 53 mill. kroner. Dette vil ha til følge — meddeles det — at entreprenører som tidligere er dømt for «landssvik», må få sine saker tatt opp til nye behandling.

Vi kunne spørre hvorfor? Hvorfor bryter Danmark 4 års hevdvunnen tradisjon? Svaret synes å være opplagt. Entreprenørene har ikke overtrådt folkerettens bestemmelser.

Når er tiden inne da de samme problemer får den samme vurdering hos oss?

Opplag 9500

plass ledig fra 14. april 1950. Om lag 20 melkekuer og ungdyr. Melkemaskine.

Attestavskrifter, lønnsforlangende og andre opplysninger besendt til

Paul Sukkestad,
Lena st., Ø. Toten.
Telef. nr. 29 a, Ø. Toten

Leilighet søkes

Finnes det NS-folk eller andre med husrom og hjertelag, som kan avse 3—4 rom til eldre NS-mann og kone, som har vært uten leilighet siden freden brøt løs. — Helst Hedmark, Oppland eller ikke for langt fra Oslo. — Billett mrk. «Hyggelige folk nr. 41.

Liten familie

ønsker kjøpe — evt. leie mindre enebolig, Gjøviktraktene. — Bill. mrk. «nr. 42».

Løssalgpris 25 øre

Nordmørspostens Trykkeri

LOV og ULOV

Og den det står størst glans av, er som nevnt Landssvikloven. Den er det som har skapt de fleste fengsler og de mange fangeleirer som vårt land er blitt så velsignet med etter krigen. Den er det som har tatt de fleste liv og ødet eksistensen for så mange tusener, og unndratt arbeidslivet så mange dugelige mennesker — i dette vårt folkefattige land! Landssvikuloven er det store forbilledet for de mangfoldige andre ulover som følger i kjølvannet etter den. Deres tall nærmer seg legio, for de negative nedbrytende krefter har vært voldsomt virksomme med sitt ødeleggesarbeide.

Her skal vi denne gangen bare ta fram ett område hvor de byggede lover er erstattet med de ødeleggende ulover.

I «8. Mai» har det stått en annonse om at Rettsnemnda akter å gå igang med et tiltak som har til formål i allfall på et område å få satt de rette lover på sin plass igjen.

Som vi alle vet er det mangfoldige mennesker som ulovene har rammet og tatt livsstilling og levebrødet fra. Foruten dem der som nevnt fyller fengslene og fangeleirene, er det også mange som nok har sloppet de ting, men

som likevel er avskåret fra sitt yrke og arbeid og som må lide sult og savn sammen med sine respektive familier. Og også mange enslige er det samme tilfellet med. For alle disse gjelder det at de ikke «har fått lønn til dom er falt», som loven uttrykkelig fastslår, den lov som var gjeldende før ulovene satte inn.

Det Rettsnemnda nå vil gjøre er å forsøke om det ad domstolenes vei kunne være mulig å få gjenreist og satt i virksomhet den virkelige loven på dette område, nemlig loven om lønn i suspensjonstiden. Det gjelder «de respektive grupper av embets-, tjenestemenn og lærere som har vært suspendert i kortere eller lengere tid etter 7. mai 1945 — og andre som mener seg urettferdig behandlet».

For å holde oss til lærerne i f. eks. folkeskolen, så sier vår gode gamle skolelov at en lærer «skal ha lønn til dom er falt». I lov for folkeskolen i byene er dette fastslått i paragraf 32, punkt 2. Likeens er det fastslått i lov for folkeskolen på landet.

Det er loven, den som er bygget opp gjennom generasjoner, like til 1936. Den trygger og verner om lærernes kår. Har det

kommet alvorlige uoverensstemmelser mellom læreren og skolemyndighetene, så læreren blir frabeordret sitt arbeide, og saken overlatt til domstolenes avgjørelse, så skal læreren i mellomtiden ha sin lønn uavkortet til endelig dom er falt, det vil si, like opp til Høyesterett.

Dette er loven. Den trygger læreren. Uloven derimot, som er satt inn i stedet, gjør det ikke. Den lar læreren gå uten lønn i suspensjonstiden. Og det sørgelige er at det finnes folk innen lærernes egen leir, og det folk i høyere stillinger innen skolevesenet — ja kanskje just de — som håndhever uloven istedetfor loven. Verre kan vel ikke det moralske forfallet være innen de kretser!

For Rettsnemndas tiltak melder seg da det spørsmål om det ennå finnes så pass rettssans igjen at det ved domstolenes hjelp kan være utsikt til å få brakt sakene inn i de gamle baner, og loven og de rettigheter den gir, igjen satt i høysetet. Det skal bli interessant å se hvor megen uavhengighet av ulovene domstolene kan prestere i en sak som denne. Bare å få dette konstatert, ville være anstrengelsene verd. Men saken gjelder både det ene og det annet, både å få satt lov over ulov, og å få hjelpe de mennesker som er rammet av ulovene og lider så

smertelig under det. Det er et særdeles viktig tiltak som vi alle etter evne må støtte.

I videre forstand angår denne kampen for lov og rett hele vårt samfunn, dets beståen, dets være eller ikke være. Ennå kan folket en stund ha krefter til å tåle ulovene. Men ryggene krøkes litt etter hvert, og svøpene svinges stadig høyere. Man holder på å miste fotfestet, og samfunnet svaier allerede betenkelig. Skal utviklingen gå videre i samme leid, vil hele samfunnsbygningen falle i grus, fordi de pillarer som bar den er rykket bort. Og det blir de negatives største triumf, enda!

Det er fare på ferde! Derfor må vi stille til kamp, kvinner som menn. Det blir vi, de forfulgte, som får til oppgave å redde samfunnet og gjenreise respekten for lov og rett. En stor og herlig oppgave er det!

Budstikken er sendt ut. Fylk dere under fanene, som de gamle fedre gjorde når det knep som verst. Det gjelder landets framtid og folkets vel.

Støtt opp om saken etter evne alle dere som sympatiserer med den og som ser det store og alvorlige ved den. Vi må anstrenge oss særlig, for at denne saken kan bli reist — og ført fram til et lykkelig resultat.

Måtte det skje!

M. H.